Professori Tuula Linna 26.9.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Lausunto HE 71/2018 vp ulosottokaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kiitän lakivaliokuntaa mahdollisuudesta saada lausua ulosottokaaren muutosesityksestä ja totean kunnioittaen seuraavaa.

1. Yleistä esityksen perusteista

Esitys ulosottokaaren muuttamisesta on organisaatiouudistus, joka heijastuu ehdotetussa muodossaan rakenteidensa kautta välittömästi ulosotottoimen lainkäyttöön ja menettelyyn. Esitystä kuvataan ulosoton ’rakenneuudistukseksi’. Kyseessä on kuitenkin syvälle ulosoton substanssiin menevä esitys, jossa ulosottomenettely muun muassa jaettaisiin ja keskitettäisiin kokonaan uudella tavalla.

Tässä lausunnossa esitetyin perustein katson, että esitystä ei tulisi hyväksyä.

Esityksen pohjana ollut työryhmän mietintö valmistui Valtakunnanvoudinviraston johdolla. Operatiivinen johto toisin sanoen sai valmistella itseään koskevan lakiehdotuksen. Toimin työryhmässä aluksi asiantuntijana, mutta erosin työryhmästä, koska koin, ettei asioihin voinut työryhmässä vaikuttaa.

Työryhmän jälkeisen hallituksen esityksen valmistelu ei – ulosottoasioissa vakiintuneeseen tapaan – kuulunut oikeusministeriössä lainvalmisteluosastolle vaan hallinnosta vastaavalle osastolle.

Lausuntokierroksella ehdotus sai kipakkaa arvostelua muun muassa ulosottovirastoilta ja henkilöstöryhmien edustajilta, ja myös itse kritisoin ehdotusta. Kuten hallituksen esityksestä (s. 32) käy ilmi, työryhmämietinnön peruslähtökohtia ei kuitenkaan haluttu muuttaa huomautusten johdosta.

1.1. Tulospalkkiojärjestelmä tulee uudistaa VES-neuvotteluin, ei organisaatiouudistuksella

Organisaatiomuutoksen pontimena näyttää lähinnä olleen se, että ulosottoasoiden lisääntyessä ja/tai ulosottohenkilöstön vähentyessä kihlakunnanulosottomiesten palkasta perimispalkkioihin perustuva osa (1/3) kasvaa hallitsemattomasti. Palkasta 2/3:aa on kiinteää peruspalkkaa.

Nyt ehdotetaan syvälle ulosottotoimen perusteisiin meneviä muutoksia yhden henkilöstöryhmän eli kihlakunnanulosottomiesten tietyn palkan osan määräytymisperusteiden vuoksi. Tällaiset muutokset tulisi hoitaa normaalijärjestyksessä VES-neuvotteluin.

Vaikuttaa valitettavasti siltä, että palkkausperusteiden uudistamisesta keinolla millä hyvänsä on tullut jonkinasteinen arvovaltakysymys.

Esityksessä väitetään, että nykyinen palkkiopohjainen järjestelmä ohjaa toimintaa *rutiiniperintään*. Sivulla 16 oleva taulukko ei kuitenkaan tue tällaista väitettä. Edeltävän 10 vuoden aikana ei ole tapahtunut siirtymää rutiiniperintään, vaan päinvastoin esimerkiksi räätälöityjen maksukehotusten osuus on noussut. On syytä joka tapauksessa muistaa, että ulosottolaitoksen perintätulos nykyjärjestelmässä on vuosi vuodelta parantunut edeltävän 10 vuoden aikana.

> Perintämuodot ovat edellisen 10 vuoden aikana pysyneet jokseenkin samoina. Esimerkiksi automaattisen maksukehotuksen osuus vuonna 2007 ja 2016 oli 7 % kertymistavoista ja räätälöity maksukehotus oli noussut vuoden 2007 16 %:sta vuoden 2016 18 %:iin. Myös maksusuunnitelmien osuus oli hiukan noussut. Kertymät omaisuuden realisoinnista olivat nousseet selkeästi yhdestä seitsemään prosenttiin. Luokassa ”muu kertymistapa on mukana pankkitilit vuoteen 2012 saakka, joten se ei ole vertailukelpoinen osa-alue. Palkan ja eläkkeiden ulosmittausten määrän nouseminen 28 %:sta 33 %:iin on ainoa muutos, joka voi viitata väitettyyn rutiiniperintään – mutta saattaa pikemminkin selittyä velallisten aikaisempaa paremmalla työllisyysasteella kohentuneen taloustilanteen myötä.

1.2. Säästötarpeet uudistuksen perusteluna

Ehdotusta perustellaan keskeisesti sillä, että uudistus mahdollistaa ”sopeutumisen myös tulevaisuuden mahdollisiin määrärahaleikkauksiin” (s. 5).

Esityksessä ei selkeästi kerrota, *onko jo olemassa sellaisia sitovia määrärahaleikkauspäätöksiä,* jotka on velvoittavina otettava huomioon. Pikemminkin vaikuttaa siltä, että kyseessä ovat säästö*tavoitteet tai -toiveet*, joita voidaan käyttää myös ehdotetun uudistuksen perusteluna.

Säästötavoitteissa ei sinällään ole mitään moitittavaa, aivan päinvastoin. Mutta jos niiden liian innokas toteuttaminen johtaa esimerkiksi velallisten aseman tuntuvaan heikkenemiseen, kuten ehdotetussa järjestelmässä, tulee säästötavoite suhteuttaa siihen, mitä menetetään. Tällaista suhteutusta ehdotuksessa ei ole tehty.

Esityksessä todetaan, että vuonna 2012 asetettu säästövelvoite, noin 8 milj. euroa, on jo sopeutettu toimintaan. Sivulla 17 on esitetty joitakin lukuja, mutta niistä ei käy ilmi, ovatko ne velvoittavia säästötoimia. Lisäksi todetaan, että *kokonaislaskelmat tarkentuvat myöhemmin*. Näin ollen uudistusten välttämättömyys ei ole vakuuttavasti perusteltu säästövelvoitteilla tai -laskemilla.

Kun säästötavoitteet ovat jääneet epämääräisiksi, eikä työn muuttumista rutiiniperinnäksi ainakaan tilastoista ole havaittavissa, käy uudistuksen perusta kyseenalaiseksi. Tämä korostuu erityisesti, *kun ei ole edes väitetty, etteikö nykyinen toiminta olisi tuottanut vuosi vuodelta erinomaista tulosta*.

Nykyjärjestelmässä myöskään velallisten asemaa koskevia huomattavia ongelmia ei ole ollut. Velallisten asemaa parannettiin viimeksi vuoden 2018 uudistuksella (mm. lykkäys ulosmittaukseen työllistymisen perusteella).

Mielestäni säästövelvoitteita ei ole riittävästi todennettu tai perusteltu. *Ehdotuksesta ei käy vakuuttavasti ilmi se, johtaisiko ehdotettu järjestelmä säästöihin*. Saattaa käydä niin, että keskittämisestä saatava tehostamisetu hukkaantuu erilaisiin asioiden siirtämisestä ja jälkiselvittelystä johtuviin 'transaktiokustannuksiin' ja mahdollisesti lisääntyvien ulosottovalitusten käsittelyyn.

Joka tapauksessa on eduskunnan asia päättää oikeusvaltion oikeudenhoidon perustoiminnoista yli epämääräisten säästötavoitteiden.

1.3. Ulosottomaksut

Suomessa ulosottomaksut ovat *varsin alhaisia*. Ehdotuksessa ei ole perusteltu sitä, voitaisiinko ulosottomaksuja korottamalla vielä lisää kohentaa ulosoton tuloksellisuutta – tosin ulosottolaitos on jo nykyisin hyvinkin tuloksellinen.

Se, etteivät ulosottomaksut ole *nettobudjetoinnin* piirissä, on tekninen seikka, eikä vaikuta ulosottolaitoksen reaaliseen ja tosiasialliseen tuottavuuteen. Kun ulosottolaitos on tosiasiallisesti tuloksellinen, sen pitäisi vaikuttaa edellä todettuihin säästötavoitteisiin tai -toiveisiin. Muutoinhan säästötavoite voitaisiin ylläpitää jopa siinä tapauksessa, että ulosottolaitos tuottaisi suoranaista voittoa valtiolle.

Ulosottomaksujen kohdentamista enemmän velkojapuolelle tulisi harkita. Ulosottomaksulain 3.2 §:n mukaan *hakijalta perittävä tilitysmaksu* saa olla enintään 2 % tilitysmäärästä.

Tällä hetkellä tilitysmaksun suuruus on 1,45 %. Käyttämättä lain sallimasta – sinällään velkojan kannalta hyvin kohtuullisesta prosenttimäärästä – on siis 0,55 %.

Toisin sanoen tilitysmaksun korotusvaraa on olemassa eduskunnan hyväksymissä puitteissa ilman lainmuutostakin.

Ulosottomaksut ovat korvausta valtiolle asian käsittelystä ulosottolaitoksessa. Velkoja, joka esimerkiksi luotottaa velallista, tietää jo etukäteen, että ulosotossa peritään ulosottomaksuja. Erilaisin sosiaalisin perustein osa velkojista on vapautettu tilitysmaksusta. Esimerkiksi elatusavun saajalta tai rikoksen uhrilta ei peritä maksua.

> Todettakoon, että käräjäoikeusmaksuja on nostettu vuoden 2016 alusta tuntuvasti. Esimerkiksi riidattomassa hakemusasiassa maksu on 250 euroa ja konkurssiin asettamisessa hakijalta peritään 300 euroa.

Nykyisessä luottoyhteiskunnassa niin sanottu 'aiheuttamisperiaate' (joka jää velkaa toiselle, maksakoon perinnän kustannukset), on nopeassa tahdissa menettänyt perusteltavuuttaan. Kulutusluottojen ja pikavippien vimmattu markkinointi on otettu huomioon esimerkiksi velkajärjestelylain muutoksissa, jotka koskevat velkajärjestelyn esteitä. Lainsäädäntö siten on jo vuosia sitten irtisanoutunut aiheuttamisperiaatteesta. Aiheuttamisperiaatetta ei myöskään sovelleta tuomioistuinten perimissä maksuissa. Aiheuttamisperiaatteella ei voida perustella sitä, ettei tilitysmaksua voitaisi korottaa laissa jo säädettyyn rajaan, eikä nettobudjetointi ole peruste edellyttää ulosottotoimelta aina vain suurempaa ja suurempaa tuottavuutta.

1.4. Pilotoinnit

Riski siitä, että ehdotettu organisaatiouudistus vaarantaa nykyisen, hyvin toimivan ulosottolaitoksen toiminnan, on liian suuri. Vaikka asioita on kokeiltu kolmella pilotoinnilla, eivät ne todista, että ehdotetun järjestelmän käyttöön ottaminen olisi riskitöntä.

Pilotoinneissa mukana olleiden henkilöiden määrä on ollut varsin vähäinen, 2-4 henkilöä kussakin kolmessa virastossa. Kun ulosottolaitoksen virkojen määrä on noin 1350, on pilotointeihin osallistunut suunnilleen 1–2 % ulosottohenkilöstöstä. Tässä mielessä pilotointi lepää kapeilla harteilla.

Pilotointeja, kuten uudistusesitystä ylipäätään, *vaivaa kautta linjan velallisnäkökulman puuttuminen*. Pilotointeja on arvioitu vain tehokkuuden näkökulmasta.

Esityksessä on pilotointien osalta ainoastaan yksi lyhyt maininta velallisnäkökulmasta, jonka mukaan ”saaduissa selvityksissä ei oikeusturvan vaarantumista ole havaittu” (s. 38). Jää ilmaan, mitä tämä tarkoittaa. Onko mitattu jollakin tavoin esimerkiksi sitä, miten velalliset tulevat kuulluiksi ja kykenevät esittämään esimerkiksi kirjallista materiaalia (kuten lääkemääräyksiä ym. ulosmittausmäärän alentamiseksi), jos asia käsitellään valtakunnallisessa työpinossa?

Pilotoinnit eivät ole olleet todellisia siinä merkityksessä, että niissä on jouduttu toimimaan voimassa olevien säännösten mukaisesti. Todellinen pilotointi vaatisi tuekseen määräaikaisen lain, jonka antamin valtuuksin voitaisiin aidosti kokeilla, miten asiat toimivat ehdotetussa järjestelmässä.

Esimerkiksi niin sanottu perustulokokeilu on vaatinut tuekseen lain (L perustulokokeilusta, 1528/2016), jotta ’oikeasti’ päästäisiin näkemään vaikutukset. Lisäksi perustulokokeiluun liittyi ulkopuolisista tahoista koostuva tutkimusryhmä. Tällaisesta kokeilusta ei siis ole ollut kysymys. Ulosoton pilotoinneissa on voimassa olevan lain antamissa puitteissa ymmärtääkseni tehtäviä koottu hoidettavaksi eri tavoin kuin aikaisemmin saman viraston sisällä ja pilotointia on arvioinut sen järjestäjä itse (Valtakunnanvoudinvirasto). Aito pilotointi olisi edellyttänyt sitä, että velallisten asioita olisi hoidettu valtakunnallisesti keskitetysti ja tuloksia olisi arvioitu objektiivisesti myös velallisten näkökulmasta.

2. Lainkäytön yhdenmukaisuuden vaatimus

Yhtenä syynä uudistusehdotukselle on (s. 13) mainittu se, että eri virastoissa ulosoton asianosaisia ei välttämättä kohdella samanlaisissa asioissa samalla tavalla.

Tähän voidaan todeta, että lainkäyttö on toimintaa yksittäisessä asiassa, ei massamuotoista hallintoa. Nykyisessä järjestelmässä lainkäyttöportaana on kihlakunnanvouti, jonka alaisuudessa kihlakunnanulosottomiehet toimivat ja noudattavat voudin määräyksiä. Se lainkäyttäjä, joka siis vastaa ulosoton lainkäytön yhtenäisyydestä on kihlakunnanvouti (87 virkamiestä) ja heidän alaisenaan – ja lainkäytön merkityksessä määräysvallassaan – toimii 505 virkamiestä.

Jos uudistus toteutettaisiin, uudella ulosottoylitarkastajan nimikkeellä toimivat kihlakunnanulosottomiehet olisivat laajassa perinnässä voutien alaisuudessa ja määräysvallassa nykyiseen tapaan. Tässä mielessä mitään yhtenäistämistä ei tapahtuisi.

Ilmeisesti yhtenäistymisellä viitataan siihen, että perusperinnässä *ulosottotarkastajan virkanimikkeellä toimiva nykyinen toimistohenkilöstö* (yhteensä arviolta 180 henkilöä) ratkaisisi aikaisemmin kihlakunnanulosottomiehille kuuluneet asiat. Järjestelmässä lainkäyttötehtävät toisin sanoen delegoitaisiin nykyisiltä ulosottomiehiltä toimistohenkilökunnalle, joita olisi suurempi määrä yhden voudin alaisuudessa. Ilmeisesti tätä kautta haettaisiin yhtenäisyyttä perustäytäntöönpanossa.

Mielestäni ratkaisu ei ole oikea. Pelkona on, etteivät voudit kuitenkaan pysty valvomaan suurta määrää asioita, joita toimistohenkilökunta hoitaa. Pätevyysvaatimukseksi ulosottotarkastajille riittäisi ehdotuksen mukaan ammatillinen tutkinto.

Koska velallisten tilanteet vaihtelevat, on päinvastoin vaarana, että *velallisesta etäällä toimivat valtakunnalliset yksiköt tuottavat velallisten oikeusturvan kannalta ongelmallisia ratkaisuja* esimerkiksi siitä syystä, että *kaavamaisesti* noudattavat yleisiä ohjeita, joissa ei oteta riittävästi huomioon velallisen tilannetta.

Velallisten yksilöllisen tilanteen huomioon ottaminen vaatii tapauskohtaista harkintaa ja informaatiota velalliselta itseltään hänen tilanteestaan. Valtakunnallisessa työpinossa ei kumpaankaan ole asianmukaista mahdollisuutta. Tehokkuutta hallinnon näkökulmasta järjestelmä saattaa tuottaa, mutta tehokkuuden tuottaminen ei ole lainkäytön keskeinen tarkoitus.

Ulosottotoimessa tehtävät ratkaisut ovat lainkäyttöpäätöksiä ja koskevat *yksilöiden ja yhteisöjen yksityisiä oikeuksia ja velvollisuuksia*. Esimerkiksi kun velallinen pyytää maksuaikaa, hänen tilanteensa on joka kerta erilainen (tulot, menot, perhetilanne, terveys ym.). Kun ulosottolaitos tuottaa ratkaisun velallisen maksuaikapyyntöön, kyseessä on *lainkäyttöpäätös*. Ehdotetussa järjestelmässä nykyinen toimistohenkilökunta tuottaisi tällaisen päätöksen yleisten ohjeiden varassa *etäällä velallisesta*. Ennakoin oikeusturvaongelmia ja jäykkää päätöskulttuuria. En lainkaan ihmettelisi, jos järjestelmä lisäisi velallisten tyytymättömyyden vuoksi ulosottovalitusten määrää.

Lainkäytön yhtenäisyydestä vastaa *lainsäädäntö* ja viime kädessä *tuomioistuinlaitos* ulosottovalitusten ratkaisemisen kautta. Jos esimerkiksi vapaakuukausien myöntämisessä on ongelmia, perusteet tulee kirjoittaa lakiin velvoittavampaan muotoon ja vähentää harkinnallisuutta. Lisäksi jos VES-neuvotteluin palkkausjärjestelmän osittainen muutos toteutettaisiin, ei esimerkiksi vapaakuukausien myöntäminen vaikuttaisi palkkaan. Asia voidaan lisäksi järjestää niinkin, ettei vapaakuukauden myöntäminen vaikuta mahdolliseen palkkioon. Tätä voidaan perustella sillä, että harkinnallinen vapaakuukausi on aiheuttanut kiistatta työtä ulosottomiehelle tämän harkitessa kriteerien täyttymistä.

3. Ulosottomiesten asema itsenäisinä lainkäyttöviranomaisina vaarantuu

Esityksessä on lakitekstiin lisäilty ’korulauseita’, jotka ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä ehdotetaan. Esimerkiksi UK 1:12a:ssä säädettäisiin, että keskushallinnon on otettava toiminnassaan huomioon ulosottomiesten asema riippumattomina lainkäyttöviranomaisina. Perusteluissa todetaan, että ”ulosottomiesten asemaan itsenäisinä lainkäyttöviranomaisina esityksellä ei olisi vaikutuksia” (esityksen pääasiallinen sisältö).

Olen asiasta eri mieltä. Esityksessä on *sisäänrakennettuna* useita sellaisia tekijöitä, jotka antavat mahdollisuuden puuttua nykyisin kihlakunnanvoutien käsissä olevaan lainkäyttöön. Kyseessä on järjestelmän sisäinen *piilovaikutus*, joka saattaa johtaa epäterveisiin ilmiöihin.

Esimerkkinä voidaan mainita se, että valtakunnanvouti nimittää kihlakunnanvoudit ja johtavat kihlakunnanvoudit. Sama nimittävä virkamies ratkaisee vouteja koskevat hallintokantelut. Lisäksi tämä nimittävä ja kantelut tutkiva hallinnollinen virkamies on samalla itsekin ulosottomies, joka käyttää eräänlaista ylemmän lainkäyttäjän valtaa ’alaisiinsa’ kihlakunnanvouteihin nähden.

Valtakunnanvouti voi siis vaihtaa virkahattua hallinnollisesta esimiehestä lainkäytölliseen ylempään viranomaiseen. Ehdotetun UK 1:7:n mukaan valtakunnanvouti (ja apulaisvaltakunnanvouti) voi päätöksellään

siirtää ’alaisensa’ voudin toimivaltaan kuuluvan ulosottovelallisen kaikki ulosottoasiat ’painavasta syystä’. Pykäläehdotuksessa ei ilmaista, minne asiat siirrettäisiin.

Jos valtakunnanvoudille annettaisiin tällainen asema ylimpänä ulosottomiehenä, jonka alaisia myös lainkäyttötehtävissä kihlakunnanvoudit olisivat, on tilanne nähdäkseni arveluttava ja huolestuttava.

Jos valtakunnanvouti pysyisi nykyisessä roolissaan hallinnollisena johtajana, *ei itsenäisten lainkäyttöviranomaisten toimintaan voitaisi puuttua muutoin kuin virkamiesoikeudellisin perustein*. Nyt ehdotetaan, että ohi virkamiesoikeudellisten perusteiden nimittävä ja kantelut tutkiva hallinnollinen virkamies voisi ottaa voudilta pois tämän lainkäyttötehtäviä sillä perusteella, että on itsekin ulosottomies.

Perustuslaillinen lähtökohta on, että lainkäyttö on erillinen toiminto hallintoon nähden. Ehdotetussa järjestelmässä pakat menisivät ongelmallisella tavalla sekaisin. Nykyiset itsenäisesti ja riippumattomasti toimivat ulosottomiehet joutuisivat helposti tilanteeseen, jossa olisivat käytännössä pakotettuja ennakoimaan hallinnollisen johdon reaktioita. Pidän tätä epäterveenä ilmiönä etenkin, kun otetaan huomioon, että valtakunnanvouti olisi poliittisen tahon (valtioneuvosto) esittelystä nimitettävä virkamies.

Vertailun vuoksi todettakoon, että juuri annetun *tuomioistuinvirastoa* koskevan esityksen (HE 136/2018 vp) mukaan tuomioistuinlaitoksen *operatiivisen johdon yläpuolella toimisi ylimpänä päättävänä elimenä tuomarienemmistöinen johtokunta*, johon ehdokkaat valittaisiin tuomioistuinlaitoksen sisäisin toimin ilman poliittista kytkentää.

Valtakunnanvoudin ulosottomiestehtävien osalta esityksessä ei ole esitetty konkreettisesta, mitä lainkäyttötehtäviä valtakunnanvouti (tai apulaisvaltakunnanvouti) toimittaisi. Sen sijaan ulosottomiehen statuksen suojissa valtakunnanvoudille annettaisiin lainkäyttöön puuttuvia tehtäviä ’alaisiinsa’ ulosottomiehiin nähden. Oikeusvaltiossa tällainen lainkäyttötehtävien ja hallintotehtävien keskittämissykerö on ongelmallinen.

Esityksessä ei ole analysoitu riittävästi, miten ehdotus *vaikuttaa ulosottomiesten asemaan*. Vertailun vuoksi todettakoon, että tuomioistuinvirastoa koskevan uudistusehdotuksen osalta lainsäädännön arviointineuvosto kiinnitti huomiota siihen, että vaikutukset tuomioistuimiin jäivät osin epäselviksi. Puutteita korjattiin tältä osin hallituksen esitystä viimeisteltäessä. Todettakoon, että puheena oleva *ulosottoesitys ei ole ollut arviointineuvoston arvioitavana*.

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin ulosottomies-status tulee poistaa ja katsoa heidät puhtaasti hallinnollisiksi toimijoiksi, kuten nykyisinkin.

Kannatan sitä, että valtakunnanvoudin kelpoisuusehdoista säädettäisiin ehdotetulla tavalla. Ei voine olla niin, että kelpoisuusehtojen säätäminen ehdotetulla tavalla edellyttää ulosottomiehen statuksen antamista kahdelle päällikköviraston ylimmälle päällikölle.

4. Ulosotto on lainkäyttöä – miksi tuomioistuiviraston malli ei kelpaa?

Niin aikaisempi ulosotto kuin nykyinen ulosottokaari on rakennettu vankasti sille perustalle, että ulosotto on *tuomioistuintoimintaan verrattavaa lainkäyttöä*.

Lakivaliokunta on lausunnossaan esityksestä hallitusmuodoksi (LaVL 9/1998 vp) korostanut sitä, että ulosotto on nimenomaan *lainkäyttöä eikä hallintoa ja että korkeimman oikeuden valvontatehtävä ulottuu tuomioistuinten lisäksi ulosottoviranomaisiin*. Lisäksi lakivaliokunta viittaa siihen, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen näkemys on se, että ulosottomenettely on läheinen osa siviiliprosessuaalista oikeudenkäyntiä. Muun muassa prosessin kokonaiskestoa on arvioitu kanteen nostamisesta aina tuomion

täytäntöönpanoon saakka. Useissa maissa – ja myös Suomessa varhaisina aikoina – ulosottoasiat hoidettiin tuomioistuinten toimesta.

Likeinen kytkentä tuomioistuimiin näkyy myös siinä, että ulosottomiehen päätöksistä valitetaan käräjäoikeuteen eikä hallinto-oikeuksiin. Yleiset tuomioistuimet siten tarkistavat valitusten myötä ulosottomiesten toimien lain mukaisuuden ja huolehtivat yhdenmukaisuudesta samanlaisissa asioissa.

Esityksessä ei ehdoteta minkäänlaista valvovaa tai ohjaavaa elintä valtakunnanvoudin ja keskushallinnon yläpuolelle. Sen sijaan ehdotetaan, että valtakunnanvouti voisi itse vahvistamassaan Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä antaa tarkemmat määräykset 'johtoryhmästä'. Tällaisella johtoryhmällä ei olisi itsenäistä päätösvaltaa eikä valvontatehtävää vaan kyseessä olisi *puhtaasti valtakunnanvoudin apuna toimiva ryhmä*, jonka käsiteltävistä asioista valtakunnanvouti niin ikään päättäisi.

Olen ihmeissäni siitä, miksi Suomessa kaksi keskeistä lainkäytön muotoa – lainkäyttö tuomioistuimissa ja ulosotossa – ehdotetaan organisoitavaksi toisistaan suuresti poikkeavalla tavalla. Ulosotossa yhtä lailla kuin tuomioistuimissa ratkaistaan yksilöiden ja yhteisöjen yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä myös esineoikeuksia sivullisiin vaikutuksellisesti, esimerkiksi omistusoikeusväitteitä.

On käytännössä sama, ratkaiseeko esimerkiksi omistusoikeusriidan ulosottomies ulosmittausasiassa vai tuomioistuin kanteen johdosta. Toki ulosoton asiamäärät ovat valtavat, mutta myös ehdotetussa perustäytäntöönpanossa ratkaistaisiin jäljempänä todettavia lainkäyttökysymyksiä, kuten velallisen oikeus saada maksuaikaa tai vapaakuukausi. Ulosoton luonnetta lainkäyttönä ei sovi unohtaa tai vähätellä, vaikka kyseessä olisivat suhteellisen pienet perittävät saatavat.

Vaikka tuomioistuinvirastoa koskeva esitys (HE 136/2018 vp) on annettu hieman ulosottoesityksen jälkeen, ovat tuomioistuinviraston suuntaviivat ja ajatellut perusratkaisut olleet jo pitkään tiedossa (ks. Mietintöjä ja lausuntoja 23/2017). Kuitenkin nämä suuntaviivat on jätetty huomiotta ulosottoesityksessä. Oikeusministeriössä ole järjestetty lainvalmistelullista koordinaatiota näiden kahden suuren organisaatiouudistuksen välille. Kohdistaisin tästä moitteen oikeusministeriön lainvalmistelun johtamiselle.

Puheena olevassa esityksessä todetaan tuomioistuinviraston osalta ainoastaan (s. 34): "Ulosottolaitos olisi lainkäyttövirasto toisin kuin perustettava tuomioistuinvirasto. Ulosottolaitos olisi myös päällikkövirasto - - - ".

Miestäni tässä juuri on ongelman ydin. Ulosottolaitos olisi samalla lainkäyttöviranomainen ja hallinnollinen päällikkövirasto. Operatiivinen johto, valvonta, tulosvastuu ja nimitysvalta olisivat samoissa käsissä kuin esimerkiksi lainkäyttöasioiden poissiirtämisvalta kihlakunnanvoudeilta.

Tuomioistuinvirasto sen sijaan organisoitaisiin tavalla, jossa selvästi pidetään erillään hallinto ja lainkäyttö. Korkeimman päättävän elimen, johtokunnan, osalta tuomioistuinvirastoa koskevassa esityksessä on huolehdittu siitä, että nimitykset perustuvat tuomioistuinlaitoksen sisäiseen ehdokasasetteluun.

Kun tuomitsemistoiminta ja ulosotto ovat kaksi keskeisintä lainkäytön muotoa, olisi tullut perustella se, miksi ulosottolaitokselle ehdotettu organisaatio muistuttaa enemmän verottajan tai syyttäjälaitoksen organisaatiomalleja kuin perustettavassa tuomioistuinvirastoa.

Tuomioistuinlain muuttamista koskevassa esityksen mukaan tuomioistuinvirastossa olisi siis johtokunta ja ylijohtaja. Johtokunta olisi ylin päättävä elin, jonka tehtävistä ehdotetaan seuraavaa.

> Johtokunta:
> 1) päättää Tuomioistuinviraston toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, strategiasta ja ohjauksen periaatteista;

2) päättää oikeusministeriölle annettavista tuomioistuinten ja Tuomioistuinviraston talousarvioehdotuksista;
3) päättää määrärahojen jakamisesta tuomioistuimille hyväksytyn valtion talousarvion mukaisesti siltä osin kuin määrärahaa ei ole myönnetty suoraan tuomioistuimelle;
4) vahvistaa tuomioistuinten ja Tuomioistuinviraston kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet;
5) hyväksyy Tuomioistuinviraston kannalta merkittävät tai periaatteellisesti tärkeät sopimukset
ja antaa lausunnon viraston toimialaa koskevassa periaatteellisesti tärkeässä asiassa;
6) päättää 14 luvun 4 §:n 4 momentissa tarkoitetun tuomarin erottamista koskevan hakemuksen
tekemisestä;
7) nimittää ylijohtajan, irtisanoo tai päättää ylijohtajan virkasuhteen sekä tekee muut ylijohtajan
virkasuhdetta koskevat merkittävät päätökset;
8) vahvistaa Tuomioistuinviraston työjärjestyksen;
9) tekee muut päätökset, jotka ovat Tuomioistuinviraston toiminnan ja tehtävien kannalta merkittäviä.

Kuten huomataan, vastaavat tehtävät pääosin kuuluisivat ulosoton puolella valtakunnanvoudille.

Tuomioistuinlaitoksen puolella johtokuntaan tulisi kuulumaan tuomareita eri oikeusasteista. Johtokunnan nimeämisestä on erikseen säännös, jossa – kuten todettiin – ehdokkaiden nimeämisoikeus kuuluisi tuomareille itselleen ja valtioneuvosto asettaisi sen jälkeen johtokunnan. Näin menetellen poliittinen päätöksenteko on eristetty tuomioistuinviraston ylimmästä päätösvallasta.

Ulosottolaitoksen osalta sen sijaan tällaista eristämismekanismia ei olisi, vaan valtakunnanvouti hoitaisi sekä tuomioistuinpuolella johtokunnalle kuuluvat tehtävät että operatiiviset tehtävät. Kulloinkin vallassa olevilla poliittisilla tahoilla olisi siten nimitysvalta lainkäyttöelimen ylimpään hallinnolliseen johtoon, joka toimii samalla ylimpänä lainkäyttöviranomaisena käyttäen direktiovaltaa alaisiinsa lainkäyttöviranomaisiin. Pidän tällaista asetelmaa ongelmallisena valtiovallan kolmijako-opin ja lainkäytön riippumattomuuden näkökulmasta.

5. Yksiportainen järjestelmä, jossa on kuitenkin viisi aluetta – kuka on ulosottomies?

Ehdotuksessa tuodaan esiin, että kyseessä olisi yksiportainen organisaatio. Tämä ei kuitenkaan vastaa todellisuutta, sillä Suomen valtion alue edelleen jaettaisiin asetuksella viiteen ’täytäntöönpanon alueeseen’. Kun tällainen aluejaotus kuitenkin on ollut mahdollista tehdä, herää kysymys, miksi nykyisten ulosottopiirien määrää ei ole ehdotettu vähennettäväksi 22:sta esimerkiksi kymmeneen virastoon. Jonkinlaista alueellista hallintoa ehdotetuilla täytäntöönpanoalueillakin kuitenkin tarvitaan.

Ehdotuksessa jää hämäräksi, mitä ’täytäntöönpanon alueelliset yksiköt’ oikein ovat. Ne ilmeisesti eivät ole ulosottopiirejä eivätkä hallinnollisia alueellisia yksiköitä, koska ulosottovirasto olisi yksi ’Ulosottolaitos’.

Esitystä leimaa melkoinen käsitteiden vyyhti. Välillä säännösehdotuksissa puhutaan ’ulosottoviranomaisesta´’, välillä ’Ulosottolaitoksesta’, toisinaan ’ulosottomiehestä’ tai ’kotipaikan ulosottomiehestä’ taikka ’toimipaikan ulosottomiestä’ tai ’toimintayksikön ulosottomiehestä’.

Esimerkiksi ehdotetussa UK 1:31:ssä säädettäisiin, että jokaisella on oikeus saada todistus ’ulosottoviranomaiselta’ – vai onko tarkoitettu ’Ulosottolaitokselta’? UK 2:28:n mukaan kanteen nostamisesta tuomioistuimen tulisi ilmoittaa ’ulosottomiehelle’ – herää kysymys,

> kenelle heistä vai Ulosottolaitokselle. UK 3:7:n mukaan hakijan tulee toimittaa asiakirja määräajassa ’ulosottoviranomaiselle’ – mitä tämä tarkoittaa? Asia tulee UK 3:8:n mukaan vireille, kun asia saapuu ’ulosottoviranomaiselle’ – kenelle heistä vaiko Ulosottolaitokselle? Mitä tarkoittaa kotipaikan ja toimipaikan (vrt. toimituspaikan) ulosottomies, entä toimintayksikön ulosottomies? UK 4:83:n mukaan maksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu ’ulosottoviranomaiselle’ vaiko Ulosottolaitokselle – ja niin edelleen.

Vaikuttaa siltä, että toimijoita koskevaa käsitteistöä ei ole kehitetty loogisesti. Ehdotetuissa muodoissaan useisiin pykäliin jäisi epämääräisiä ja sattumanvaraisia ilmaisuja kuvaamaan toimivaltaista viranomaista.

Ehdotusta ei myöskään ole koordinoitu muihin lakeihin nähden. Kuka on esimerkiksi ”paikkakunnan ulosottomies”, jota sakkotäytäntöönpanolain 36 §:ssä tarkoitetaan? Nykyisin viittaus tarkoittaa kyseistä ulosottopiiriä. Kun piirijaosta luovuttaisiin ja siirryttäisiin valtakunnalliseen virastoon, tulisi säätää, mitä muissa laeissa tarkoitetaan esimerkiksi paikkakunnan ulosottomiehellä.

Finlex-haussa noin 65.ssä muussa laissa on viittaus ulosottomieheen ja tämän erilaisiin tehtäviin muun muassa osamaksukaupassa, velkajärjestelyssä, konkurssissa, tulliasioissa ym. Kun nyt aikaisemman yhden ulosottomiesryhmän (kihlakunnanvouti ja hänen alaisensa kihlakunnanulosottomiehet) lisäksi tulee yksi uusi ulosottomiesporras alatasolle (ulosottotarkastajat, nyk. toimistohenkilökunta) ja toisaalta ylimmälle tasolle (kihlakunnanvouti ja apulaiskihlakunnanvouti), olisi syytä täsmentää, mitä virkamiesryhmää tarkoitetaan, kun muissa laeissa puhutaan ulosottomiehestä.

Yksin se, että ulosottokaaressa säädettäisiin, mitä *ulosottoasioita* perustäytäntöönpanossa saadaan hoitaa, ei ratkaise kysymystä siitä, kuka on ulosottomies muissa laeissa säädettyjen tehtävien kannalta.

6. Ulosottoa kolmessa siilossa

Yhden viraston malliin on ilmeisesti haluttu mennä palkkausjärjestelmän uusimisen ja lainkäyttötoiminnan tehokkaamman johtamisen näkökulmasta ja jotta ehdotetut perustäytäntöönpanoasiat voitaisiin keskittää valtakunnallisiin ’työpinoihin’.

Todettakoon, että jo nykyisessä organisaatiossa erikoisperintäasiat on voitu keskittää. Kyseessä ovat kuitenkin olleet suhteellisen pienet asiamäärät. Sen sijaan ’normaaleja’ ulosottoasioita, joissa velallista ei ole syytä epäillä väärinkäytöksistä, on hoidettu yhdessä siilossa vastaavan ulosottomiesjärjestelmän puitteissa (vastaava kihlakunnanvouti ja –ulosottomies).

Ehdotettua kolmatta siiloa eli perustäytäntöönpanoa ei tulisi toteuttaa. Perustäytäntöönpanoa koskeva sääntely on ensinnäkin *aukollista aivan keskeisiltä osiltaan*. Voidaan kysyä, mitkä asiat tarkkaan ottaen sinne ohjautuvat (ehdotetut kriteerit ovat liian väljät), milloin asia siirtyy laajaan täytäntöönpanoon, voivatko asiat olla vireillä samaan aikaan sekä perustäytäntöönpanossa että laajassa täytäntöönpanossa ym. Sitä ei ilmaista selvästi, montako valtakunnallista yksikköä perustettaisiin perustäytäntöönpanoon – ilmeisesti vain yksi.

Esityksessä on niin sanottujen pilottien yhteydessä tuotu esiin epämäärisiä aika- ja rahamääriä (esim. 4.000/5.000 euroa). Mutta edes asetusluonnoksessa ei aseteta minkäänlaisia aika- tai rahamääräisiä rajoituksia sille, milloin asia hoidettaisiin perustäytäntöönpanon valtakunnallisessa yksikössä. Voidaan kysyä, mikä on ”kohtuullinen” kertymisaika. *Velallisella ja velkojalla täytyy olla oikeus etukäteen tietää ne kriteerit, joiden mukaan heidän yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan asiansa käsittelypaikka ja käsittelijä määräytyvät*.

Asetusluonnoksen mukaan asia siirrettäisiin laajaan täytäntöönpanoon, jos saatavalle ei kerry kohtuullisessa ajassa täyttä suoritusta JA täytäntöönpano edellyttää muita kuin perustäytäntöönpanon toimivaltaan

kuuluvia toimia. Tämä johtaisi siihen, että vaikkapa 200.000 euron saatava voisi pyöriä määräämättömän ajan perustäytäntöönpanossa, jos saatavaa perittäisiin esimerkiksi velallisen palkasta. Jos taas on tarkoitettu TAI-sanaa, on tämä osoitus siitä, että esitys on keskeneräinen ja puutteellisesti valmisteltu.

Avoimeksi on myös jäänyt se, tiedotettaisiinko ja miten velalliselle ja velkojalle siitä, että asia on siirtynyt siilosta toiseen? Järjestelmä aiheuttaa asioiden siirtelyyn liittyviä kustannuksia ja työajan hukkaamista asian pallotteluun. Etenkin velalliselle käy työlääksi seurata, *missä hänen asiaansa milloinkin hoidetaan*.

Ehdotuksesta ei käy selville se, *missä asia kirjataan sisään* tulleeksi. Toisin sanoen, menevätkö kaikki asiat perustäytäntöönpanon suppilon läpi vaiko suoraan – ja jos, niin missä tapauksessa – laajaan täytäntöönpanoon? Jos sisään kirjaaminen olisi omassa siilossaan, johtaisi se siihen, että eri virkamies päättäisi vireilletulon edellytyksistä kuin se, joka hoitaisi varsinaiset täytäntöönpanotoimet.

Nykyisin tilanne on se, että asia voi tulla vireille missä piirissä tahansa, mutta asian käsittely ohjataan vastaavalle ulosottomiehelle. Mihin ja kenen toimesta asia ohjautuu ehdotetussa järjestelmässä? Ei riitä, että esim. UK 3 luvun 8 §:stä poistetaan maininta paikallisesta ulosottoviranomaisesta. Samoin 3 luvun 13 §:stä poistettaisiin maininta asian ohjaamisesta vastaavalle ulosottomiehelle.

Ehdotetussa järjestelmässä ulosottohakemus ohjautuu ”aina heti sisäänkirjauksen jälkeen asianomaiselle vastaavalle ulosottomiehelle”. Mutta auki jää, kuka kirjaa asian sisään ja ohjaa eteenpäin. Onko ollut ajatus siitä, että kirjaaminen voisi olla yksi UK 3:14a:ssä tarkoitettu ’erityistoimi’, joka voitaisiin valtioneuvoston asetuksella keskittää. Esityksestä puuttuu mainittu asetusluonnos, joten esityksestä ei saa kuvaa siitä, mitä mainitut erityistoimet voisivat olla. Oma pelkoni on, että jos mainittuna erityistoimena pidetään esimerkiksi kirjaamista, muodostuu ulosottoon lisää siiloja. Esitystä ei ole valmisteltu tältä osin avoimesti.

Ehdotuksen mukaan perustäytäntöönpanossa käsiteltäisiin vain rahasaatavia. Onkin selvää, ettei valtakunnallisessa työpinossa voida käsitellä esimerkiksi häätöä. Usein kuitenkin häädön taustalla on maksamaton vuokra. Nykyisin ulosottomies on pystynyt neuvottelemaan osapuolten välille maksusuunnitelman tai muun ratkaisun, *jolla häätö on voitu välttää*. Jatkossa tällaista, yksittäisen velallisen kannalta ensiarvoista asioiden kokonaisvaltaista hoitamista ei voida harjoittaa. Järjestelmästä tulee kova ja joustamaton. Tämä on ulosottokaaren perustana olleesta ajattelusta poikkeava, hallintokeskeinen lähestymistapa.

7. Velallisen asema heikentyy

Ehdotettu organisaatiouudistus on tehty voimakkaasti hallinnon omista tarpeista käsin. Pelkona on, että ulosottokoneiston kovassa kyydissä velallinen jää systeemin rattaisiin.

Tietojeni mukaan suunnilleen puolet velkajärjestelyyn ohjatuista velallisista saapuu sinne ulosottomiehen neuvosta. Nykyinen järjestelmä perustuu velalliskohtaisuuteen ja vastaavan ulosottomiehen järjestelmään, joista on vain rippeet jäljellä puheena olevassa esityksessä.

Nykyjärjestelmässä edes jollakin virkamiehellä (yleensä vastaavalla kihlakunnanulosottomiehellä) on kokonaiskäsitys ja tietty historian tuntemus velallisesta. Pahoin pelkään, että siiloutuneessa ja valtakunnallisiin työpinoihin pohjautuvassa järjestelmässä tällainen vastuullinen ja kokonaisvaltainen lähestymistapa ei tule toimimaan. Vaarana on, että valtakunnallisissa työpinoissa ei samalla tavalla jakseta välittää eri puolella Suomea olevien ulosottovelallisten asioista, vaan suurta määrää asioita hoidetaan kaavamaisesti ”massana” ilman, että velallisella tai velkojalla on mahdollisuutta saada asiaansa käsitellyksi ehdotetussa laajassa (eli normaalissa) ulosottomenettelyssä.

Kun järjestelmässä olisi kolme siiloa, on velallisen vaikea hahmottaa, missä häntä koskeva ulosotto on kulloinkin hoidettavana. Asia saattaisi siirtyä useaankin otteeseen perustäytäntöönpanon, laajan täytäntöönpanon ja mahdollisesti myös erityistäytäntöönpanon välillä. Suuri osa velallisista on yhteiskunnan vähäosaisia tai pienituloisia henkilöitä, joiden asioiden hoitaminen useassa siilossa aiheuttaa hämmennystä nykyjärjestelmään verrattuna.

Pidän ongelmallisena sitä, että ehdotuksen mukaan perustäytäntöönpano olisi sähköistä perintää tapauksissa, joissa velallisen ulosottoasioiden käsittely 'ei edellytä hänen henkilökohtaista tapaamistaan'. Perustäytäntöönpanossa voitaisiin ulosmitata tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Perustäytäntöönpanon tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mielestäni *asetuksenantovaltuus on liian väljästi muotoiltu*, eikä ota huomioon velallisen tarpeita. Sitä seikkaa, edellyttääkö asian käsittely velallisen henkilökohtaista tapaamista, arvioidaan yksin ulosottolaitoksen näkökulmasta. Entä jos velallinen haluaa henkilökohtaisesti tavata virkamiestä, joka päättää hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan? Kysymys on velallisen oikeudesta tulla kuulluksi ja esittää näyttöä.

Ehdotus ei anna oikeutta velalliselle henkilökohtaiseen tapaamiseen. Ehdotuksen mukaan velallisella ei olisi, maantieteellisistä etäisyyksistä johtuen, käytännön mahdollisuutta päästä tapaamaan perustäytäntöönpanossa vastaavaa ulosottomiestä henkilökohtaisesti. Sitäkään ei ole säädetty, mitä tehdään, jos asian hoitaminen edellyttää velallisen henkilökohtaista tapaamista. Asia on ilmeisesti silloin siirrettävä– milloin, miten, onko jotakuta kuultava ym. seikat ovat kokonaan auki.

Se, että velalliset voisivat seurata asioiden etenemistä sähköisesti, ei korvaa puutteita kuulemisessa. Myöskään keskusteleminen päivystävän ulosottomiehen kanssa ei korvaa kuulemista, koska päivystävä ulosottomies ei ratkaise velallisen asioita. Edes puhelinyhteyttä tai sähköistä yhteyttä ei taata. On lisäksi vaikea kuvitella, että velallisen tulisi ensin matkustaa päivystävän ulosottomiehen luokse ja sitten olla esimerkiksi videoyhteydessä valtakunnalliseen työpisteeseen. Ehdotuksessa ei ole arvioitu myöskään sitä, mitä tällaisen yhteydenpidon järjestäminen maksaa.

Se, että ehdotetun UK 1:11.4:n mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta, ei asiaa auta silloin kun kyse on asioiden valtakunnallisesta keskittämisestä. Jos ratkaisutoiminta on keskitetty valtakunnallisesti, ei välitön henkilökohtainen kuuleminen ole mahdollista, jos velallinen asuu etäällä. Se, että palveluja on saatavilla – esimerkiksi päivystävä ulosottomies tai neuvova puhelin – ei tarkoita sitä, että velallisen oikeus tulla kuulluksi olisi toteutunut.

Ulosottovelallisen *henkilökohtainen kuuleminen vastaa suullista käsittelyä käräjäoikeudessa*. *Välittömyysperiaate* tarkoittaa sitä, että asian ratkaisija itse – eikä välikäsi – kuulee asianomaista.

Edellä on todettu, että ulosottoasiassa ratkaistaan velallisen (ja myös velkojan) yksityisoikeudellisia oikeuksia ja velvollisuuksia, ja EIS 6 artikla pitkälle soveltuu menettelyyn. Oikeus tulla kuulluksi velalliselle tärkeissä asioissa on turvattava. Ainakin on säänneltävä avoimesti, milloin velallisen oikeus tulla henkilökohtaisesti ratkaisijan edessä kuulluksi voidaan evätä. Tässä on kyse keskeisistä lainkäytön perusperiaatteista sekä oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin merkityksessä ulosoton lainkäyttö.

Olen vakuuttunut siitä, että laajalla joukolla velallisia on akuutteja tarpeita saada tavata heidän asioitaan hoitava ulosottomies henkilökohtaisesti. Vaikka esityksessä annetaan ymmärtää, että perustäytäntöönpanon asiat ovat yksinkertaisia asioita, näin ei ole.

Asetusluonnoksen ja ulosottokaareen ehdotetun pykälän välillä onkin selvä ristiriita. Perustäytäntöönpanossa ei ole kysymys teknisistä ja summaarisista asioista. Päinvastoin, perustäytäntöönpanossa tehtäisiin muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

1) suorittaa ulosottokaaren 3 luvun 18 ja 19 §:ssä tarkoitettu väliaikaistoimi;

Väliaikaistoimesta päättämistä ei tulisi antaa perustäytäntöönpanoon lainkaan, koska kyseessä on lainkäytöllistä harkintaa edellyttävä, turvaamistoimen tyyppinen toimi, jossa tulisi tuntea kyseisen velallisen olosuhteet. Väliaikaistoimella ei saa vaikeuttaa velallisen toimeentuloa. Väliaikaistointa ei saa myöskään määrätä, jos on todennäköistä, että velallisen maksuvelvollisuus on lakannut. Väliaikaistoimi siis edellyttää yhteydenottoa velalliseen, jolla tulee olla oikeus saapua henkilökohtaisesti asiaa selvittämään.

2) toimittaa yksinkertaisessa asiassa ulosottoselvitys siten kuin ulosottokaaren 3 luvun 60 §:n 3 momentissa säädetään;

3) antaa ulosottokaaren 3 luvun 95 §:ssä tarkoitettu estetodistus;

Tätäkään kohtaa ei tule toteuttaa. Perustäytäntöönpanossa velallisen omaisuutta etsitään vain rajatusti (ks. asetusluonnoksen 4 §). On epäselvää, etsitäänkö esimerkiksi myös kiinteistöä tai kuolinpesän osuutta silloin, kun omaisuutta ei löydy perusselvityksessä. Jollei velallisen omaisuutta etsitä perusteellisesti, on seurauksena aiheettomia maksuhäiriömerkintöjä.

4) antaa ulosottokaaren 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu estetodistus;

5) antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 6 §:ssä säädetään;

Tässä herää kysymys, miten maksuaikaa voidaan myöntää valtakunnallisessa työpinossa ilman velallisen kuulemista. Velallisen tulee voida käydä esittämässä asiansa ulosottomiehelle ja saada kertoa syyt, miksi maksuaikaa tulisi myöntää sekä esittää asiaa koskevaa selvitystä ja näyttöä.

6) ulosmitata palkka tai rajoittaa taikka lykätä palkan ulosmittausta siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 51 §:ssä säädetään;

Tässä on kysymys ulosoton rajaamisesta velallisen heikentyneen maksukyvyn perusteella taikka ulosoton lykkäämisestä pitkän työttömyyden jälkeen. Nämä ovat juuri tyypillisiä asioita, joissa velallisen on tarve asioida kasvokkain ulosottomiehen kanssa ja esittää hänelle mm. reseptejä ja työsopimuksia.

7) keskeyttää ulosmittaus määräajaksi siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 52 §:ssä säädetään;

Vapaakuukausien myöntäminen on harkinnallista silloin, kun kyse ei ole niin sanotusta tulorajaulosmittauksesta. Kun esimerkiksi suppean ulosoton asiat ilman aikamäärettä kuuluisivat perustäytäntöönpanoon, tulee vapaakuukausien myöntäminen ajankohtaiseksi. Vapaakuukausia saatetaan joutua myöntämään myös silloin, kun asia saapuu uudelleen ulosottoon ja vuoden aikana velallisella on ollut ulosottoasioita vireillä lähes keskeytyksettä. Harkinnanvarainen vapaakuukausien myöntäminen edellyttää velallisen kuulemista, usein henkilökohtaisesti. Jos tilanne on tämä, esityksestä ei käy ilmi, miten asiassa toimitaan.

8) vahvistaa velalliselle maksusuunnitelma siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 59 §:ssä säädetään;

Velallinen joutuisi osallistumaan maksusuunnitelman laatimiseen etänä ilman mahdollisuutta keskustella kasvokkain ulosottomiehen kanssa. Maksuaikaa koskeva asianmukainen

päätöksenteko edellyttää, että velallinen saa tilaisuuden tulla kuulluksi ja esittää selvitystä tilanteestaan.

9) toimittaa palkan ulosmittaus maksusopimuksen perusteella siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 60 §:ssä säädetään.

Ks. edellinen kommentti.

Ehdotuksessa todetaan suorastaan virheellisesti (s. 20), että perustäytäntöönpanossa suoritettaisiin ”vähän harkintavaltaa sisältäviä tehtäviä”. Kuten edellä esitetystä huomataan, tämä ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi maksuajan, vapaakuukauden tai ulosottomäärän alennuksen myöntäminen sisältää tapauskohtaista harkintaa. Tämä ristiriita kuvaa hyvin sitä, kuinka esitys on rakennettu hallinnon lähtökohdista ja sivuutettu velallisnäkökulma.

Se, että asiamäärät ovat suuria, ei tarkoita, että yksittäisen velallisen näkökulmasta kyse olisi ”massaluonteisesta menettelystä” (vrt. ehdotus mm. s. 18, 20, 4, 26, 28, 30 ja 33). Mielestäni tärkeintä on, että *kukin velallinen* saa aidon tilaisuuden valvoa etuaan. Vaikka velka olisi vain esim. 2 000 euroa ja se kertyisi muutamassa kuukaudessa, ei kyseessä ole massa-asia velallisen näkökulmasta. Velallinen saattaa hyvinkin tarvita tilaisuuden saada tavata ulosottomies ja esimerkiksi esittää lääkärintodistuksen, sosiaaliviranomaisen päätöksen tai muita *arkaluonteisia asiakirjoja*. Uhkana on, että valtakunnallisen työpinon ja velallisen väliin muodostuu eräänlainen *tavoittamattomuuden – ja pahimmassa tapauksessa välinpitämättömyyden – muuri*.

Esityksen mukaan perustäytäntöönpanossa voitaisiin ulosmitata ’tuloa’. Jää epäselväksi, onko tarkoitettu myös *elinkeinotuloa*. Ehdotuksessa ei ole mainintaa elinkeinotulosta. Tämä on jälleen osoitus ehdotuksen keskeneräisyydestä ja puutteellisuudesta. Joka tapauksessa elinkeinotulon ulosmittaaminen on niin harkinnallista toimintaa, että sitä ei tulisi antaa perustäytäntöönpanon hoidettavaksi. Lisäksi toisinaan velallisilla on ulosotossa sekä elinkeino- että palkkatuloa.

Esityksen sivulla 24 todetaan, ettei ehdotuksella muutettaisi velalliskohtaista käsittelyä eikä vastaavan ulosottomiehen periaatetta. Näin voidaan sanoa vain varsin keinotekoisten juristerian pohjalta. Totta kait järjestelmä muuttuu velallisen kannalta huomattavasti hankalammaksi, jos hänen asiaansa hoidetaan välillä valtakunnallisessa työpinossa ja välillä alueellisesti.

Yhteenvetona totean, että ehdotus merkitsi sellaisten velallisten asioiden viemistä valtakunnalliseen työpinoon, joissa velallisen tulisi saada äänensä kuuluvaksi. On epärealistista ajatella, että tuhannet yhteydenottotarpeet hoidettaisiin esimerkiksi päivystävän ulosottomiehen kautta rajattuina aukioloaikoina toisella paikkakunnalla. Velallisen oikeusturvan kannalta kyseessä on huolestuttava kehityspiirre.

Esityksessä on pyritty välttämään velallisten suorien yhteydenottojen aiheuttamaa painetta.

Vireilletuloilmoitusta koskevan ehdotetun UK 3:33:n mukaan tulisi ilmoittaa vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja ”ja hänen yhteystietonsa”. Muotoilu on – muuttuneita virkanimikkeitä lukuun ottamatta – sama kuin nykyisessä säännöksessä. Säännös tarkoittaa sanamuotonsa mukaan sitä, että velalliselle ilmoitetaan, kuka ulosottomies hoitaa hänen asioitaan ja *juuri hänen yhteystietonsa*.

Ehdotetun UK 3:33:n perusteluissa kuitenkin todetaan, että ”asiakaspalvelua on tarkoitus kehittää siten, että asiakaspalveluhenkilöstö voisi nykyistä enemmän vastata asiakaspuheluihin” ja että ”yhteystiedot - - - voisivat ohjata puhelut ensisijaisesti asiakaspalveluun”. Niinpä ulosottomiehen yhteystietojen sijaan perustelujen mukaan *ilmoitettaisiin asiakaspalvelun yhteystiedot*.

Tällainen lainsäätämistekniikka, jossa pykälän sanamuotoa ei muuteta, mutta perusteluissa todetaan, ettei tarkoitetakaan vastaavan ulosottomiehen yhteystietoja vaan yleistä neuvontapuhelinta, on harhaanjohtavaa ja huonoa lainvalmistelua. Tällaista nimitetään perusteluilla säätämiseksi.

Lisäksi ulosottomenettelyä koskevan asetusluonnoksen (8 §) mukaan enää ei tarvitsisi antaa velalliselle vastaavan ulosottomiehen yhteystietoja edes ulosmittauksen ennakkoilmoituksessa, vaan riittäisi maininta siitä, kuka on vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja sekä ”*tarvittavat yhteystiedot*”. Ei siis edellytetä, että ulosmittauksenkaan ennakkoilmoituksessa annettaisiin asian ratkaisevan ulosottomiehen yhteystiedot, vaan annettaisiin asiakaspalvelun yhteystiedot.

Vastustan voimakkaasti tällaisen järjestelmän luomista. Tilanne vertautuu siihen, että asianosainen pyytää käräjäoikeudessa suullista käsittelyä, mutta hänet ohjattaisiin valtakunnalliseen neuvontapuhelimeen. Ei lainkäyttöä koskevia asioita voida eriyttää niin, että toinen neuvoo ja toinen ratkaisee. Velallisten kysymykset eivät yleensä koske sellaisia yleisiä lain sisältöä koskevia seikkoja, joista voidaan yleisellä tasolla antaa tietoja. Pikemminkin kysymys on siitä, miten lakia tulisi soveltaa velallisen tai velkojan konkreettisessa tilanteessa. Tällaiseen voi ottaa kantaa vain se, joka hoitaa kyseistä ulosottoasiaa. Asiakaspalvelu on ’välikäsi’ velallisen ja ulosottomiehen välissä ja johtaa niin sanotun ’monen luukun ongelmaan’. Jos taas kynnys siirtää puhelu vastaavalle ulosottomiehelle on alhainen, on kyseessä turha ’puhelunvälitys’. Esityksessä ei ole myöskään kuvattu sitä, minkälaisia kustannuksia aiheutuu paitsi asioiden, myös tiedon siirtämisestä paikasta toiseen.

Velallisella on oikeus tulla kuulluksi *suoraan asian ratkaisevan ulosottomiehen* edessä eikä niin, että velallisen kuuleminen ja oikeus ajaa etuaan tyssää palvelunumeroon. Kysymys on siitä, että henkilön, joka päättää toisen oikeuksista ja velvollisuuksista, tulee *itsensä* kuulla velallista. Kyseessä voi olla myös sivullinen, esimerkiksi työnantaja, joka riitauttaa palkan ulosmittauksen. Soittaako työnantaja tässä tapauksessa ulosoton palvelunumeroon?

Ilmeisesti on tarkoitus, että tällainen ulosottomiehen yhteystiedon ’panttaaminen’ koskisi myös laajaa täytäntöönpanoa.

Voimassa olevassa UK 3:32:ssä säädetään velallisen kuulemisesta ja uudelleen kuulemisesta. Ehdotettu sääntely ei ole sopusoinnussa pykälän kanssa, jota ei ehdoteta muutettavaksi. Kysymys on oikeudesta tulla *suullisesti ja välittömästi kuulluksi oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskevassa asiassa*. Esitän huoleni siitä, että ’asiakaspalvelu’ rakennettaisiin asioista päättävän ulosottomiehen ja velallisen välille. Yhtä lailla myös velkojalla saattaa olla tarve päästä suoraan ulosottomiehen puheille. Kaikki velkojat eivät suinkaan ole pankkeja tai muita vahvoja tahoja vaan esimerkiksi elatusapua saavia lapsia ja heidän vanhempiaan tai yksityishenkilöitä, jotka perivät erilaisia korvaussaatavia.

Nykyisen UK 3 luvun 14 §:n mukaan vastaava ulosottomiehen määräytymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Nykyisen asetuksenantovaltuuden mukaan ”perusteissa tulee ottaa huomioon vastaajan asuin- tai kotipaikka tai vastaajan muu tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan”. Perusteluissa todettiin, että käsittelypaikkaa ei saa määrätä esimerkiksi ruuhkahuippujen tasoittamiseksi. Nyt tästä luovuttaisiin kokonaan ja velallisten asiat nimenomaan koottaisiin valtakunnallisiin työpinoihin.

Myös ulosotto kuuluu lähtökohtaisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan EIS 6 artiklan soveltamisalaan. Pääsy oikeuksiin edellyttää sitä, että velallisella on helppo ja konkreettinen mahdollisuus valvoa etuaan, kun hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan päätetään. Mielestäni nämä perusvaatimukset eivät ehdotuksessa toteudu, eikä perustäytäntöönpanoa tulisi toteuttaa.

Se, että tuomioistuinlaitoksessa summaariset riita-asiat keskitetään osaan käräjäoikeuksista, ei käy perusteeksi ehdotukselle. Summaarinen riita-asia, esimerkiksi sähkölasku, on itsenäinen asia, jolla ei ole mitään tekemistä jonkin toisen, saman velallisen summaarisen asian, esimerkiksi puhelinlaskun, kanssa.

Kumpikin menee omia teitään ja vasta ulosottomenettelyssä, jos ne ovat yhtä aikaa perittävänä, tarvitaan koordinaatiota niin, että niiden perimiseksi annetaan yhteinen maksukielto ja kertymä jaetaan saatavien kesken. Ulosotossa on myös täytäntöönpano koordinoitava niin, että laissa säädetty velallisen suoja otetaan huomioon.

Summaarisissa riita-asioissa velallinen saa saatavan perusteen riitauttamalla asian pois summaarisesta käsittelyputkesta normaaliin riita-asian oikeudenkäyntiin. Sen sijaan ulosottovelalliselle ei ehdoteta oikeutta vaatia asiansa käsittelemistä laajassa perinnässä.

Kuten edellä todettiin, perustäytäntöönpano kuuluisi nykyiselle toimistohenkilökunnalle virkanimikkeellä ulosottotarkastaja. Nykyinen toimistohenkilökunta on rautainen ammattiryhmä omissa tehtävissään, mutta esimerkiksi se, että ehdotetun UK 3:19:n mukaan ulosottotarkastaja voisi päättää harkinnallisen väliaikaistoimen suorittamisesta epäselvässä asiassa taikka olla myöntämättä maksuaikaa, on ongelmallisen suunta velallisen oikeusturvan kannalta.

8. Delegointi asetuksiin ja työjärjestys

Koska niin sanotut eritystoimet voitaisiin keskittää myös valtakunnallisesti (ehd. UK 3.14a), tulisi ehdotukseen sisältyä asetusluonnos, josta näkyy, *mitä toimia voidaan vielä erikseen siilouttaa valatakunnallisesti tai muutoin tarkoituksenmukaisuusperustein*.

Perustelujen mukaan tällaisia voisivat olla esimerkiksi kuolinpesän osuuden ulosmittaukset. Kuolinpesän osuuden ulosmittaus irrallaan saman velallisen muista ulosottoasoista johtaisi pitkäkestoiseen koordinaatiotarpeeseen: olisi koordinoitava muun muassa liikaperinnän estäminen. Avoin lainvalmistelu edellyttää, että eduskunta saa tietää, minkälaisia suunnitelmia ehdotetun UK 3:14a:n hyödyntämisen varalta on. Jos asetusluonnosta ei tehdä, annetaan ’avoin valtakirja’ perustaa asiakohtaisia siiloja, joka johtavat velallisen asioiden käsittelyn lisähajaantumiseen.

Ehdotettu UK 3:13 on ongelmallinen, koska sen mukaan valtakunnanvouti vahvistaa työjärjestyksen, jossa annettaisiin määräyksiä yllä todetun UK 3:14a:n mukaisista erityistoimista. Koko sääntelyketju olisi tältä osin liian epämääräinen: laissa ensin annettaisiin valta keskittää tehtäviä valtakunnallisesti tai muutoin ’täytäntöönpanon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi’. Asiasta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ja työjärjestyksessä asia järjestettäisiin konkreettisesti. Olen tästä sen vuoksi huolissani, että jokainen tällainen erityisasiaryhmä muodostaisi oman siilonsa ja velallisen asioiden hoitaminen pilkkoutuisi useaan paikkaan aiheuttaen asioiden siirtelytarvetta ja velalliselle vaikeuksia pysyä perässä, missä asioita hoidetaan. Esityksessä ei ole arvioitu lainkaan tällaisia transaktiokustannuksia. Myöskään sitä ei ole pohdittu, miten uudistus vaikuttaisi ulosottomiesten työnkuvaan.

Valtakunnanvoudin vahvistama työjärjestys (UK 1:13) on myös liian alasdelegointi päättää johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä. Niistä tulee säätää lain tasoisesti ja mahdollisesti tarkentavasti valtioneuvoston asetuksessa.

Lisäksi liian epämääräinen olisi 1 momentin 5 kohta, jonka mukaan työjärjestyksessä voitaisiin päättää ”tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista”. Muotoilusta ei ilmene, mitä tehtäviä on tarkoitettu ja mitä tehtävien ’jakaminen’ tarkoittaa.

Se, että työjärjestys julkaistaisiin säädöskokoelmassa, ei asiaa paranna. Nykyisen ulosottokaaren mukaan ulosottoviraston päällikkö vahvistaa viraston työjärjestyksen. Tilanne muuttuisi ratkaisevasti sen suhteen, kuinka merkityksellisistä asioista voitaisiin määrätä työjärjestyksessä.

9. Muita huomioita

Siirtymäsäännökset puuttuvat lähes kokonaan. Herää kysymys, voiko esimerkiksi vireillä oleva asia siirtyä valtakunnalliseen työpinoon kesken käsittelyn. Miten velallisille ilmoitetaan muutoksista? Miten määräytyy vastaava ulosottomies silloin, kun samalle velalliselle tulee lisäulosmittauksia uuden lain voimassa ollessa – ja niin edelleen. Siirtymäsäännöksiä on vain eräistä ulosottovalitusta koskevista säännöksistä, mutta ei esimerkiksi UK 11:10 ja 11:ssä tarkoitetusta lausunnosta vireillä olevassa valitusasiassa.

Esityksessä ei oteta lainkaan kantaa siihen, minkälainen *ulosottomaksu perustäytäntöönpanosta* perittäisiin. Nykyisin säädetään, että niin sanotun suppean ulosoton maksu on tavallista ulosottoasiaa koskevaa maksua alhaisempi (ulosottomaksulaki 2 §). Ei tunnu perustellulta, että perustäytäntöönpanon kertymistä peritään yhtä suuri ulosottomaksu kuin laajassa perinnässä kertyneistä määristä. Esityksen yhteyteen olisi tullut ottaa muutokset myös ulosottomaksuja koskevaa lakiin ja esittää ulosottomaksuasetusta koskeva muutosluonnos.

Ehdotuksessa (mm. UK 3:14) näyttää *menneen sekaisin käsitteet luonnollinen henkilö ja elinkeinonharjoittaja*. Myös luonnollinen henkilö voi olla elinkeinonharjoittaja. Ehkä on tarkoitettu ”yksityishenkilöä”, mutta silloin käsite pitäisi määritellä, koska sitä ei muutoin käytetä ulosottokaaressa taikka ilmaista asia tyyliin ”muu luonnollinen henkilö kuin elinkeinonharjoittaja”.

Perustäytäntöönpanossa saadaan ulosmitata ”tuloa ja omaisuutta”, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Epäselväksi jää, kuten edellä todettiin, tarkoitetaanko tulolla esimerkiksi luonnollisen henkilän tai yhteisön saamaa elinkeinotuloa. Esimerkiksi *veronpalautus* on luonteeltaan velallisen saatava. Siitä olisi syytä säätää nimenomaisesti, vaikka saatavat kuuluvat laajassa merkityksessä toki velallisen omaisuuteen.

Kun perustäytäntöönpanossa ei toimiteta kuin suppea omaisuuden selvitys, herää kysymys, onko esimerkiksi *ulosmittaustakaisinsaanti* sen jälkeen mahdollinen.

Edellä käsittelin jo sitä ongelmaa, että *estetodistus* voitaisiin antaa rajoitetun omaisuusselvityksen perusteella. Seurauksena saattaa olla *väärä maksuhäiriömerkintä velalliselle*.

Monia yksityiskohtia ehdotuksessa jää avoimeksi, muun muassa, voidaanko saatava merkitä *passiivisaatavaksi* perustäytäntöönpanon jälkeen.

Ehdotuksen (UK 11:2a) mukaan, jos asian koskee ”yksinomaan kiinteää omaisuutta”, muutoksenhaku käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee”. on epäselvää, milloin valitus koskee yksinomaan kiinteää omaisuutta. Tarkoitetaanko esimerkiksi kiinteistön kauppahinnan ulosottoperintää – entä kiinteistöä koskevaa omistusoikeusriitaa tai muuta *esineoikeutta* kiinteistöön? Lisäksi on jäänyt huomaamatta, että ulosottokaaressa kiinteistöllä tarkoitetaan myös *esimerkiksi kiinteistön vuokraoikeutta ja määräosaa*. Vuokraoikeus tai kiinteistön määräosa ei voi ”sijaita” missään.

Lakiehdotuksesta ei käy ilmi, kuka on *vastuullinen rekisterinpitäjä*. Nykyisessä UK 3:25:ssä säädetään, että tiedot tallettanut viranomainen vastaa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen laillisuudesta. En ole vakuuttunut siitä, täyttääkö sääntely tässä muodossaan tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain edellytykset. Rekisteröinnin oikeusperuste lienee kunnossa, mutta vastuukysymykset ovat mielestäni jääneet avoimiksi.

Vastaavana ulosottomiehenä voisi olla kihlakunnanvouti ja hänen alaisenaan useampi ylitarkastaja tai tarkastaja. Onko esimerkiksi tarkoitettu, että valtakunnallisessa työpinossa perusperinnässä on 180 ulosottotarkastajan ryhmä, josta kihlakunnanvouti määrää jonkun toimimaan vastaavana ulosottomiehenä kyseisen vastaajan ulosottoasioissa. Epäselvää on, onko kyseessä pysyvä ”nimikkoulosottotarkastaja” vai voiko *vastaava ulosottomies vaihtua perustäytäntöönpanossa sen mukaan, mikä työtilanne kullakin on*. Jos näin on, velallista koskevaa tuntemusta ei järjestelmässä synny samalla tavalla kuin nykyisin.

Vastuusuhteet perintäryhmässä ovat epäselvät. Yhtäältä todetaan, että toimitaan ”yhteistyössä”, toisaalta yksi ryhmän jäsen nimetään vastaavaksi ulosottomieheksi (ehd. UK 3:13). Kuka on virkavastuussa ryhmässä tehdystä toimesta?

Kuten edellä on todettu, valtakunnanvouti olisi ehdotetussa järjestelmässä sekä ylin operatiivinen johtaja että ylin lainkäyttöviranomainen, joka ’painavin perustein’ voisi ottaa lainkäyttötehtävät alaiseltaan ulosottomieheltä ilman virkamiesoikeudellisia perusteita. Operatiivisen johdon yläpuolella ei olisi ylintä päättävää elintä, kuten tuomioistuinvirastossa. Tämä johtaa ongelmalliseen valtakeskittymään operatiiviselle johdolle, jonka nimityksessä ei ole samanlaista ’palomuuria’ poliittisiin toimijoihin kuin tuomioistuinviraston johtokunnassa. Kaiken lisäksi kantelut valtakunnanvoudin toimista ratkaisisi oikeusministeriö. Ulosottomiesten valvonta olisi siten samanaikaisesti samoissa käsissä kaksiraiteisesti – sekä hallinnollisesti että lainkäytöllisesti – ilman, että valvojaa kukaan valvoisi uskottavalla tavalla.

10. Lopuksi

Yllä todetun perusteella olen sitä mieltä, että käsillä olevaa esitystä ei tulisi hyväksyä. Lakiehdotukset eivät johda asianmukaiseen lopputulokseen ja ovat lisäksi teknisesti heikosti valmisteltuja.

Lainkäyttöorganisaatio ja päällikköviraston hallinto-organisaatio yhdistettäisiin tavalla, joka aiheuttaa periaatteellisia ja käytännöllisiä ongelmia lainkäytön itsenäisyyden ja riippumattomuuden näkökulmasta.

Esityksessä on runsaasti sääntelemättömiä kysymyksiä etenkin perustäytäntöönpanon osalta.

Ehdotuksessa ei ole selvitetty, miksi kihlakunnanulosottomiehen palkkauskysymystä ei ole ratkaistu tavanomaisella keinolla eli virkaehtosopimusneuvotteluin.

Vakavin moite koskee sitä, että velallisen asema on lähestulkoon unohtunut ja esitys on valmisteltu hallinnollisen tehokkuuden maksimoinnin näkökulmasta.

Helsingissä 25.9.2018

Tuula Linna, prosessioikeuden professori

Helsingin yliopisto

tuula.linna@helsinki.fi